

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Perheen tukena -perhetyö lapsi- ja perhesosiaaliyössä- tutkimushanke (PETU)

Jyväskylän yliopisto
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Pesäpuu
Järvi-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus

PETU-tutkimushanke

- PETU-hankkeessa tarkasteltiin perhetyötä lapsi- ja perhesosiaalityön ja lastensuojelun sosiaalityön rajapinnoille asettuvana palveluna.
 - Hankkeen lähtökohta oli **moninäkökulmaisuus** tiedon tuottamisessa ja tutkittavan ilmiön ymmärtämisessä: perhetyön ammattilaiset, asiakkaina olevat lapset ja aikuiset sekä kanssatutkijat
 - Yhteistyökumppanit: Pesäpuu, Keski-Suomen hyvinvointialue, Profiam Oy, Humana Avopalvelut Oy, Huoltsikka Oy / Familiar, SOS-lapsikyläsäätiö sr.
- Hankkeen johtaja apulaisprofessori Johanna Kiili (JY)
- Osahanke I Perhetyö, ammatillinen toimijuus ja harkintavalta – *valtakunnallinen kysely & kyselytyöpajat, ammattilaisten fokusryhmähaastattelut*
 - Osahankkeen johtaja Kaisa Malinen (JAMK), Katri Ylönen (JAMK), Sirpa Kannasoja (JY), Sointu Möller (Järvi-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus)
- Osahanke II: Lasten, nuorten ja vanhempien palvelutarpeet ja relationaalinen toimijuus – *lasten ja nuorten työpajat ja vanhempien haastattelut*
 - Anu-Riina Svenlin (JY), Tiina Lehto-Lundén (JAMK), Kaisa Vuolukka (JY), kanssatutkijat Jemina Juuripuu ja Siiri Vehniäinen (Pesäpuu),

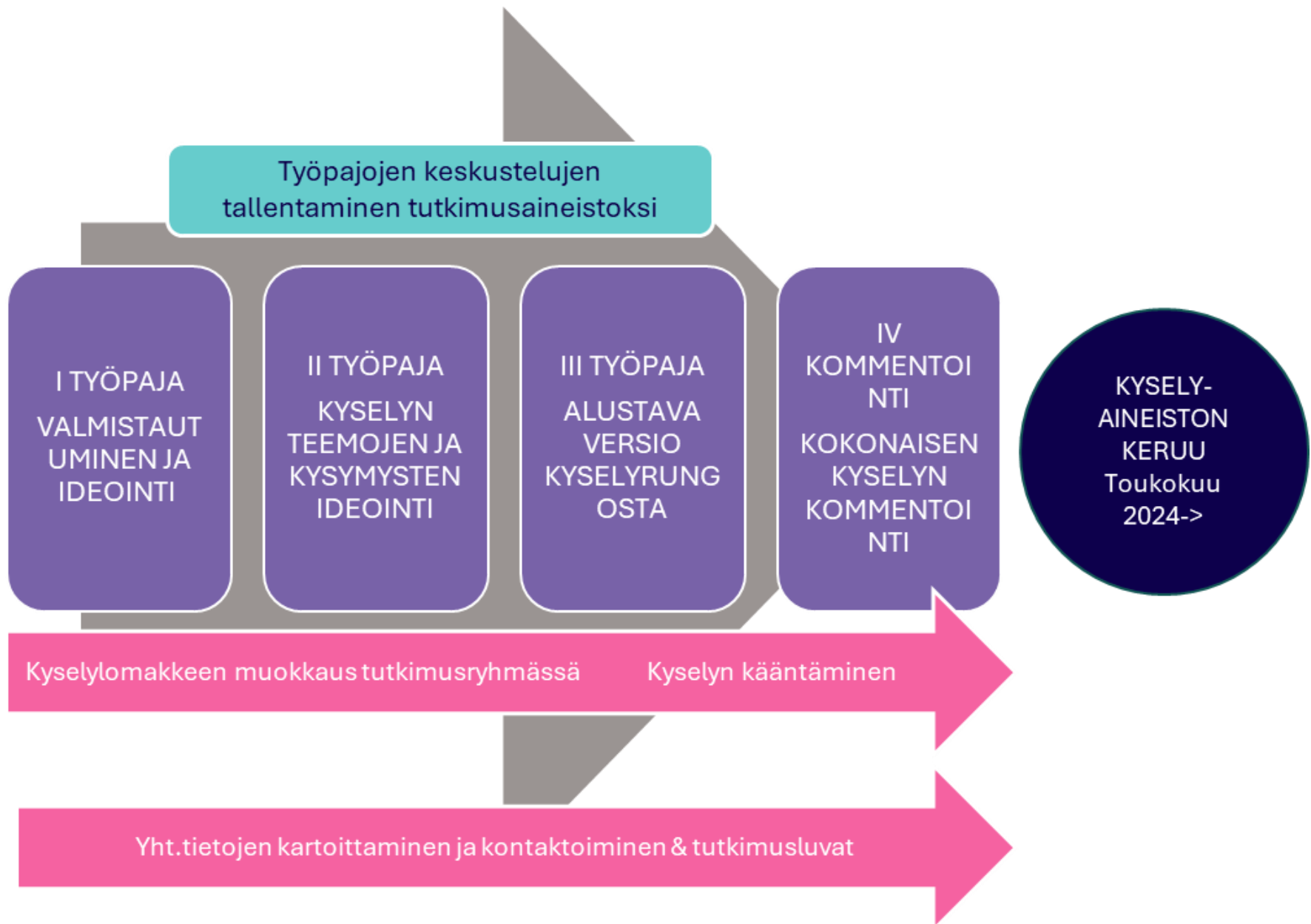
Esityksen sisältö

- Ammattilaisten näkökulma
 - Kyselyn tulokset
 - Kuormitustekijät perheissä
- Vanhempien näkökulma
- Lasten ja nuorten näkökulma

Perhetyön ammattilaiset

Valtakunnallisen ammattilaisten kyselyn tulokset luettavissa:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-794-8>

jamk | Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Perhetyö lapsi- ja perhesosiaalityössä

Tutkimusraportti perhetyön ammattilaisten kyselytutkimuksesta

Kaisa Malinen, Sirpa Kannasoja, Johanna Kiili, Sointu Möller, Katri Ylönen,
Tiina Lehto-Lundén, Anu-Riina Svenlin & Kaisa Vuolukka

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kyselyn osa-alueet

Perhetyön määritelmät ja eri palveluiden tarjonta

Hyvinvointialueiden ja palveluntuottajaorganisaatioiden palvelutarjonta

Perhetyöksi määriteltävät palvelut

Keskeiset erot perhetyön eri muotojen välillä

Perhetyön ammattilaiset

Ammattilaisten koulutustausta

Tehtävänimikkeet ja aiempi työkokemus

Perhetyön asiakkaat

Perhemuodot ja lasten ikä

Muiden palveluiden käyttö

Asiakkuuksien jatkumot

Asiakastyön prosessi

Ohjautuminen perhetyön asiakkuuteen

Tapaamisten aikataulut

Perhetyön kesto ja päättyminen

Perhetyön toteuttaminen

Perhetyön osapuolet

Työskentelyn sisällöt ja tapaamispaikat

Dokumentointi ja tiedonkulku

Työajan jakautuminen perhetyötä tekevillä

Tavoitteet ja vaikuttavuus

Perhetyön tavoitteet

Perhetyön arviointi

Perhetyön arvioidut vaikutukset

Ajankohtaiset kysymykset perhetyössä

Siirtymä hyvinvointialueille

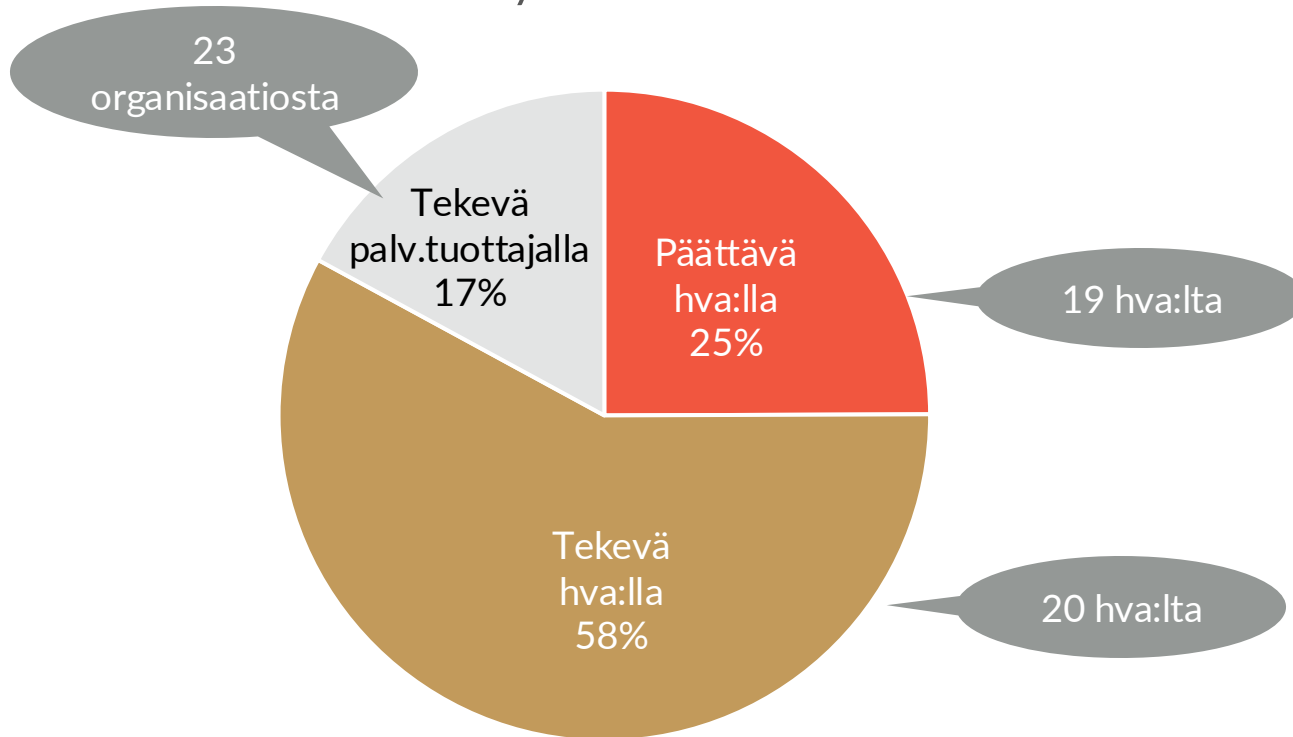
Perhetyön kehittämistarpeet

Perhetyön sekä tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan eroavaisuudet

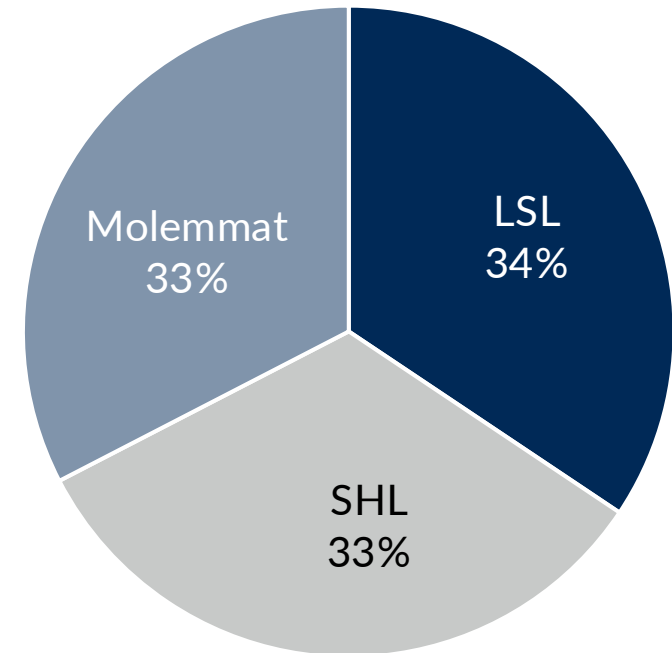

Valtakunnallisen kyselyn 445 vastaajaa

Työtehtävä

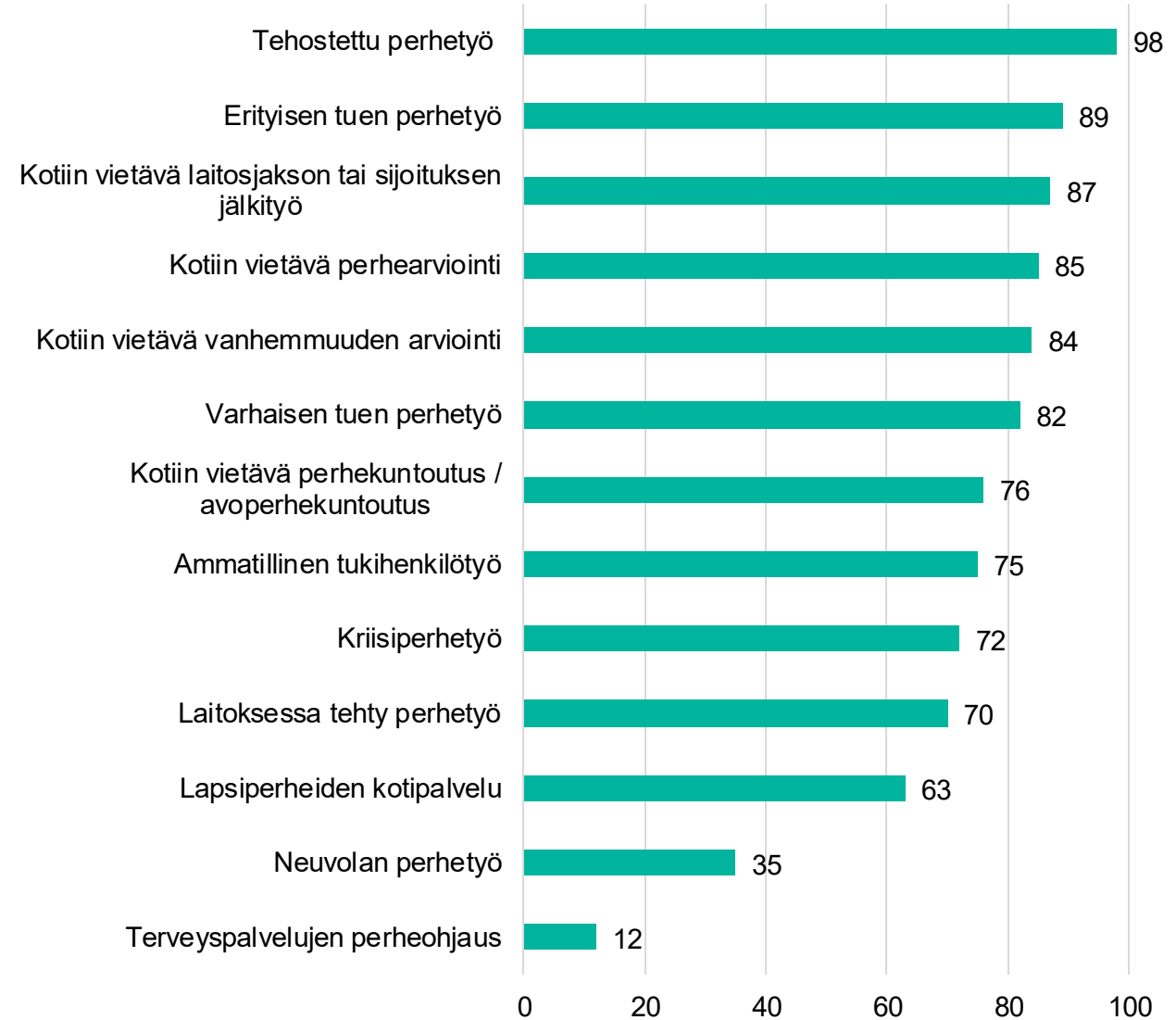
Perhetyön työtehtävät liittyvät...

Määrittymätön perhetyö

- Epätietoisuutta siinä, mitkä palvelut määritellään omassa organisaatiossa SHL:n/LSL:n mukaiseksi perhetyöksi

Todella vaikea valita niin sanotusti oikealta tuntuva vaihtoehto. Jäin miettimään esimerkiksi: Varhaisen tuen perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu, onko määritelty SHL-perhetyöksi? Toisaalta on sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä, josta tehdään käsittääkseni ainakin tekninen päätös asiakkaalle joko vastaavan perheohjaajan toimesta tai perheohjaajan toimesta. Kotiin vietävä perhekuntoutus / avoperhekuntoutus: tästä olemme käyneet ajankohtaisesti keskustelua, aikaisemmin kunnan alueella tunnistimme tällaista palvelua olevan, mutta nyt käsitettä muutetaan tehostetuksi perhe työksi, koska laki ei tunnista kotiin päin tehtävää tai avoperhekuntoutusta. Kuitenkin puhekielessä edelleen puhutaan kotiin päin tehtävästä perhe kuntoutuksesta tai ainakin sen kaltaisesta työskentelystä. (tekevä, hva

■ Kaikki hva:lla työskentelevät, päättävät ja tekevät: "kyllä"-vaihtoehdon valinneiden osuus kysymykseen vastanneista (n = 65–349)

”Mitkä kokemustesi mukaan ovat keskeisimmät erot SHL:n mukaisen perhetyön ja LSL:n mukaisen tehostetun perhetyön välillä?” (n = 402)

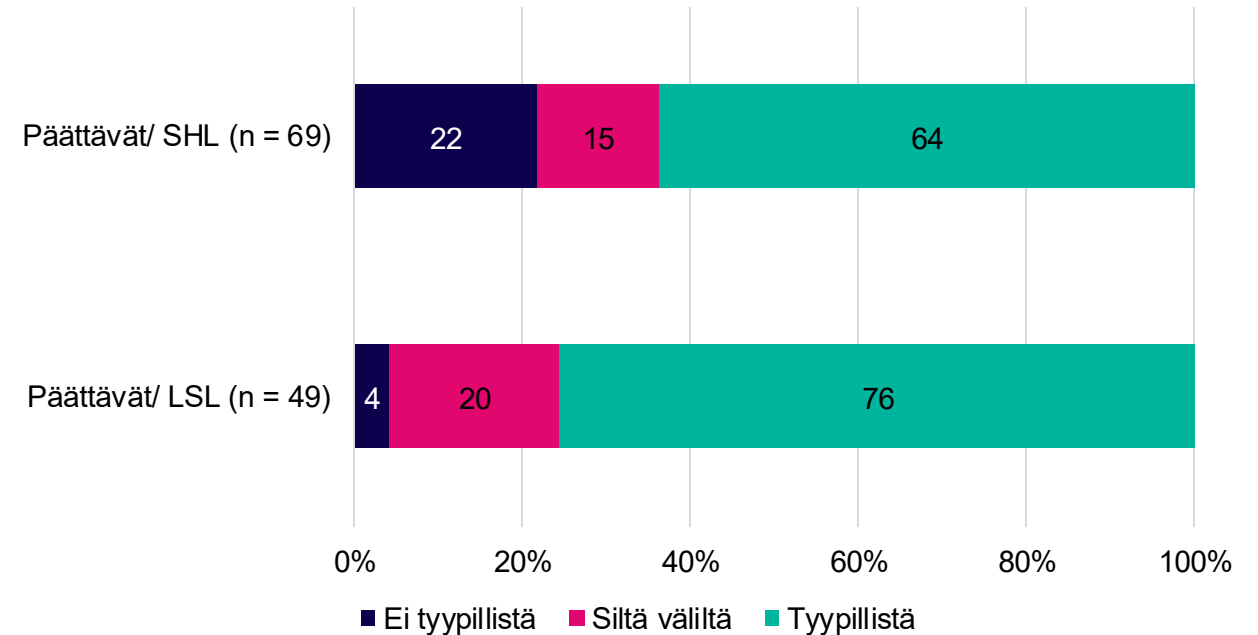
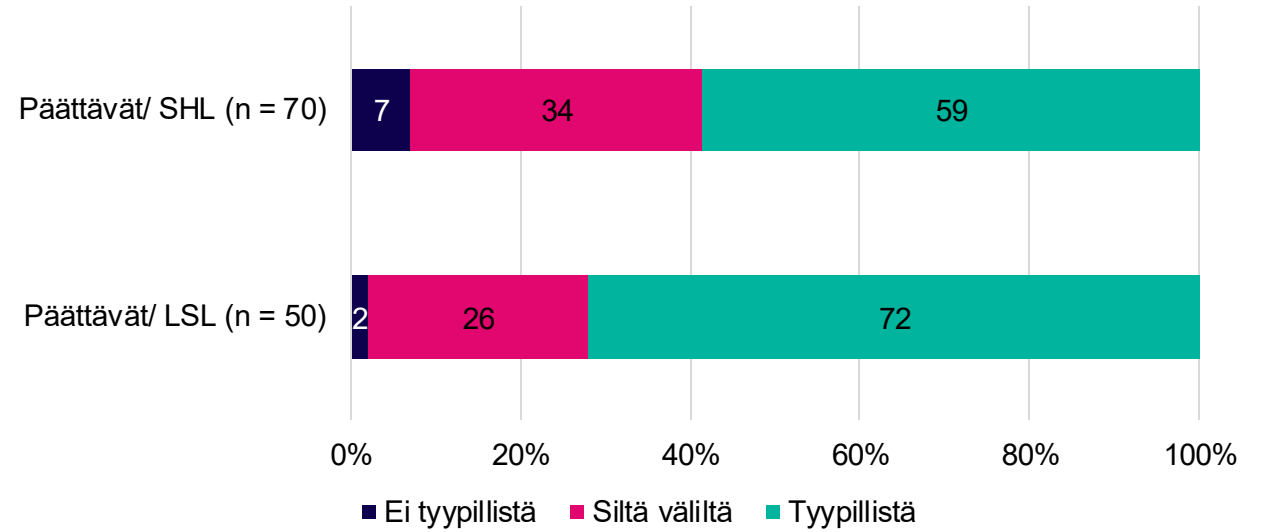
- 1) palvelun intensiivisyys ja kesto
- 2) tavoitteiden tarkkuus ja huolenaiheiden vakavuus
- 3) osaamis- ja resurssivaatimukset
- 4) ennaltaehkäisy
- 5) lainsäädännöllinen velvoittavuus

” Mitkä kokemustesi mukaan ovat keskeisimmät erot tehostetun perhetyön ja kotiin vietävän perhekuntoutuksen välillä?” (n = 220)

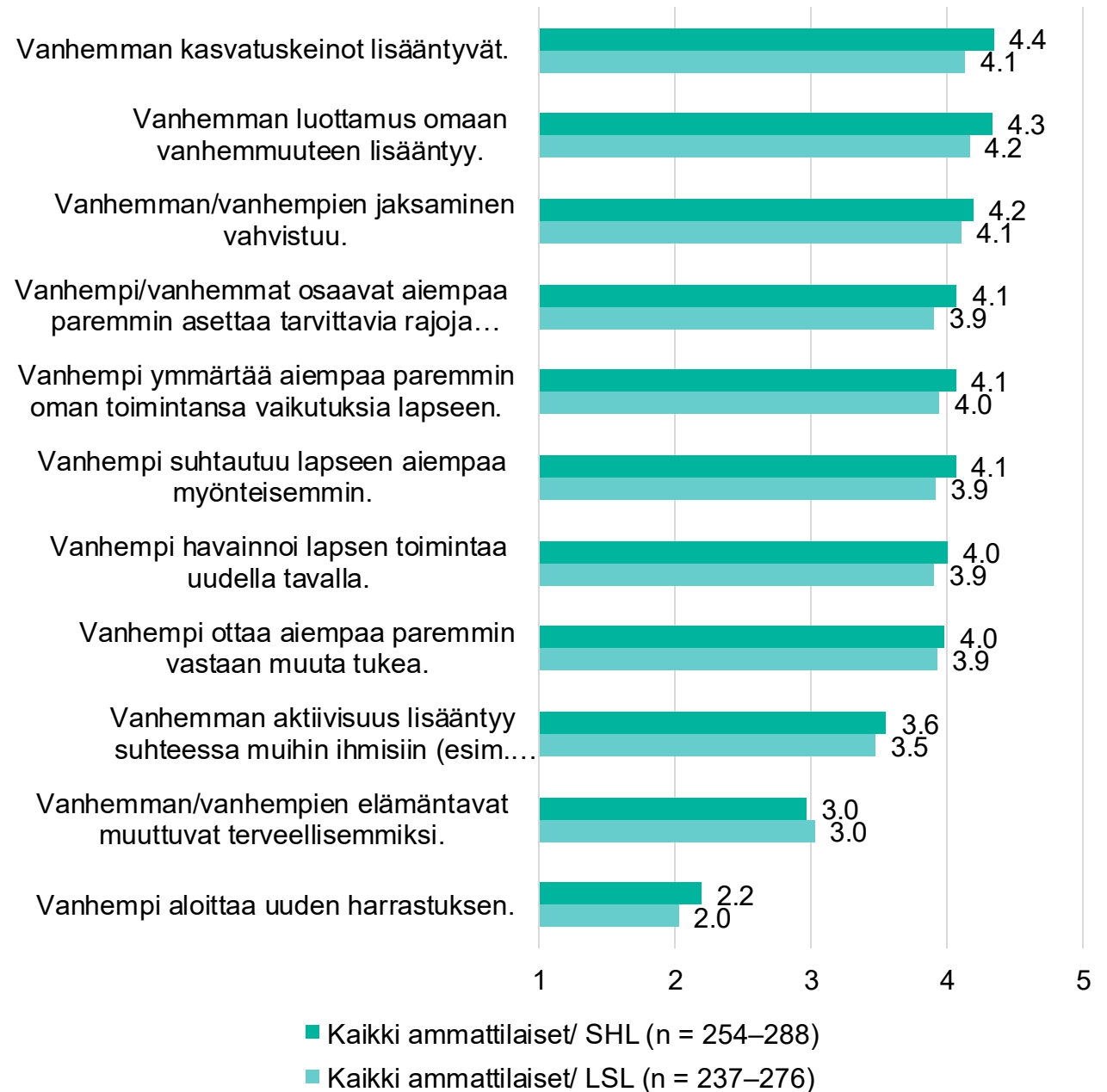
- 1) palvelun intensiivisyys ja työaika
- 2) tarkemmat tavoitteet, arviointi ja intensiivinen muutostyö
- 3) moniammatillisuus, työparityöskentely ja terapeutin työote

"Kuinka tyyppillistä on, että asiakasperheellä on ollut myös aiemmin perhetyön asiakkuus, joka on päättynyt?"

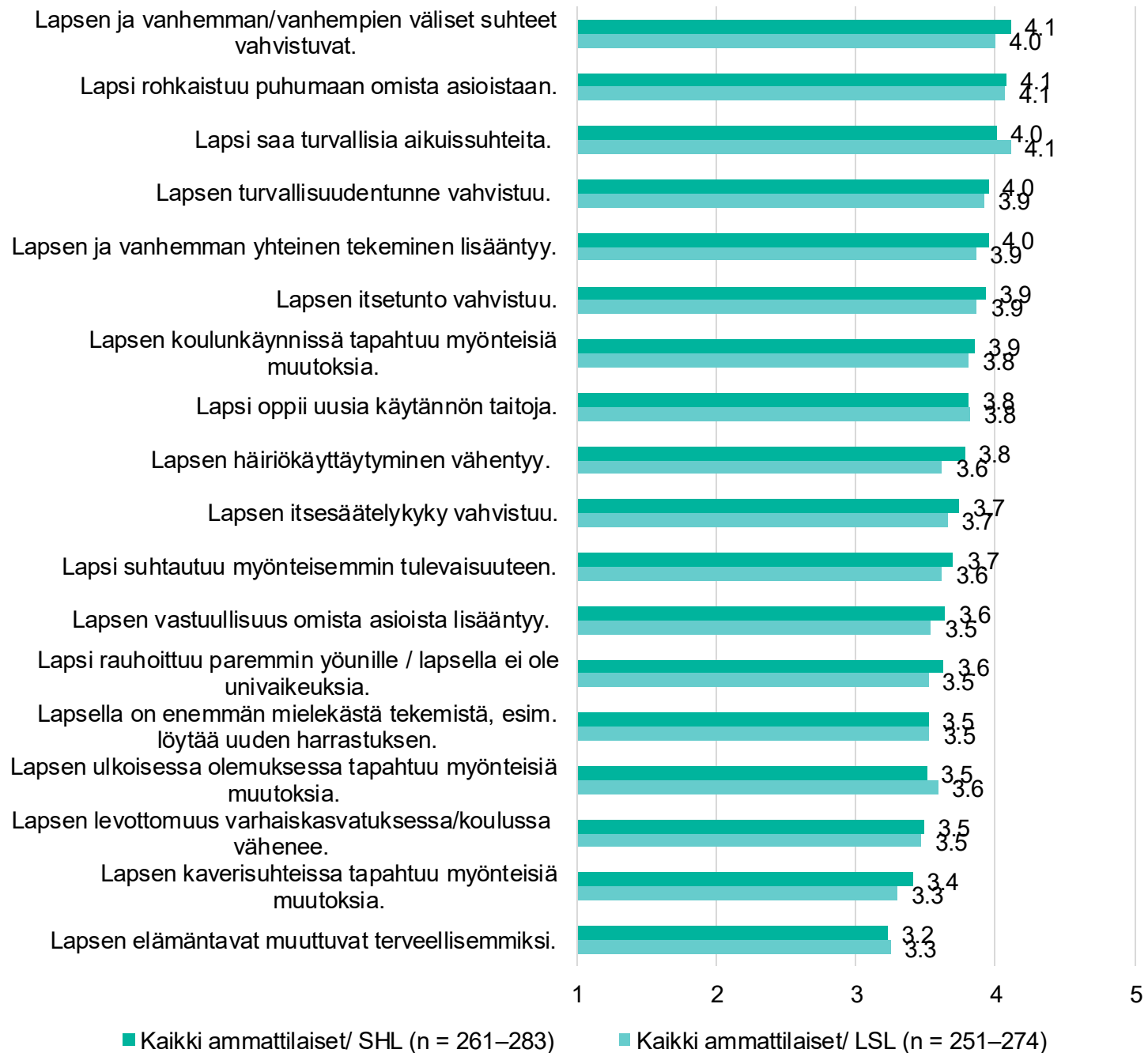
"Kuinka tyyppillistä on, että perheellä on useita, suoraan toistensa perään jatkuvia perhetyön asiakkuusjaksoja peräkkäin?"

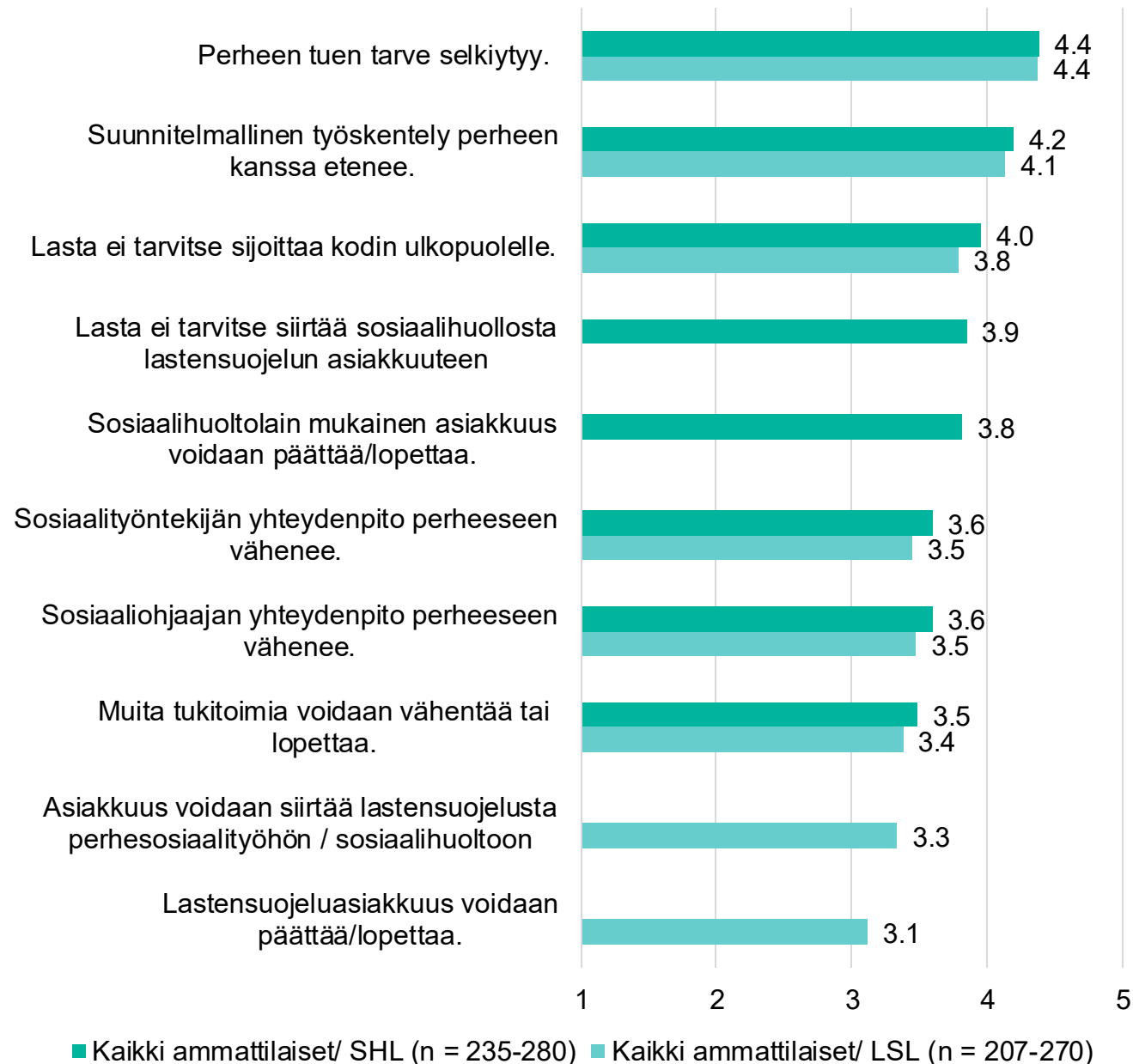
"Arvioi kokemuksesi pohjalta, kuinka usein perhetyö vaikuttaa seuraaviin asioihin **vanhemman elämässä**. Tuen myötä..."

**"Arvioi
kokemuksesi
pohjalta, kuinka
usein perhetyö
vaikuttaa
seuraaviin asioihin
lapsen/nuoren
elämässä. Tuen
myötä..."**

"Arvioi kokemuksesi pohjalta, kuinka usein perhetyö vaikuttaa seuraaviin asioihin asiakasprosessin tasolla. Tuen myötä..."

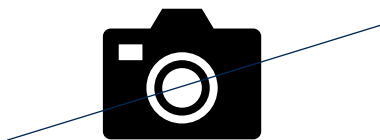

SHL:n ja LSL:n mukaisen perhetyön erot – ja yhtäläisyydet

- Ammattilaisten avovastauksissa kuvaamina erot liittyvät: 1) palvelun intensiivisyyteen ja keston, 2) tavoitteiden tarkkuuteen ja huolenaiheiden vakavuuteen, 3) osaamis- ja resurssivaatimukseen, 4) ennaltaehkäisyyn ja 5) lainsäädännölliseen velvoittavuuteen
- Strukturoitujen kysymysten vastauksissa eroja havaittavissa esim. muiden palveluiden käytössä, työskentelyn intensiivisyydessä ja kestossa sekä perhetyön ammattilaisten kokoonpanoissa
- Päälinjana kuitenkin: **enemmän yhteistä kuin erilaista**
- Porrasteisuutta nähtävissä suhteessa kotiin vietävään perhekuntoutukseen (esim. palvelun intensiivisyys ja työaika; tarkemmat tavoitteet ja arviointi; moniammatillisuus; terapeutin työote), mutta aina ei osattu kertoa mikä ero on tehostetulla perhetyöllä ja perhekuntoutuksella
- **Perhetyön porrasteisuuden määrittely ei ole valtakunnallisesti selkeä ja yhdenmukainen**

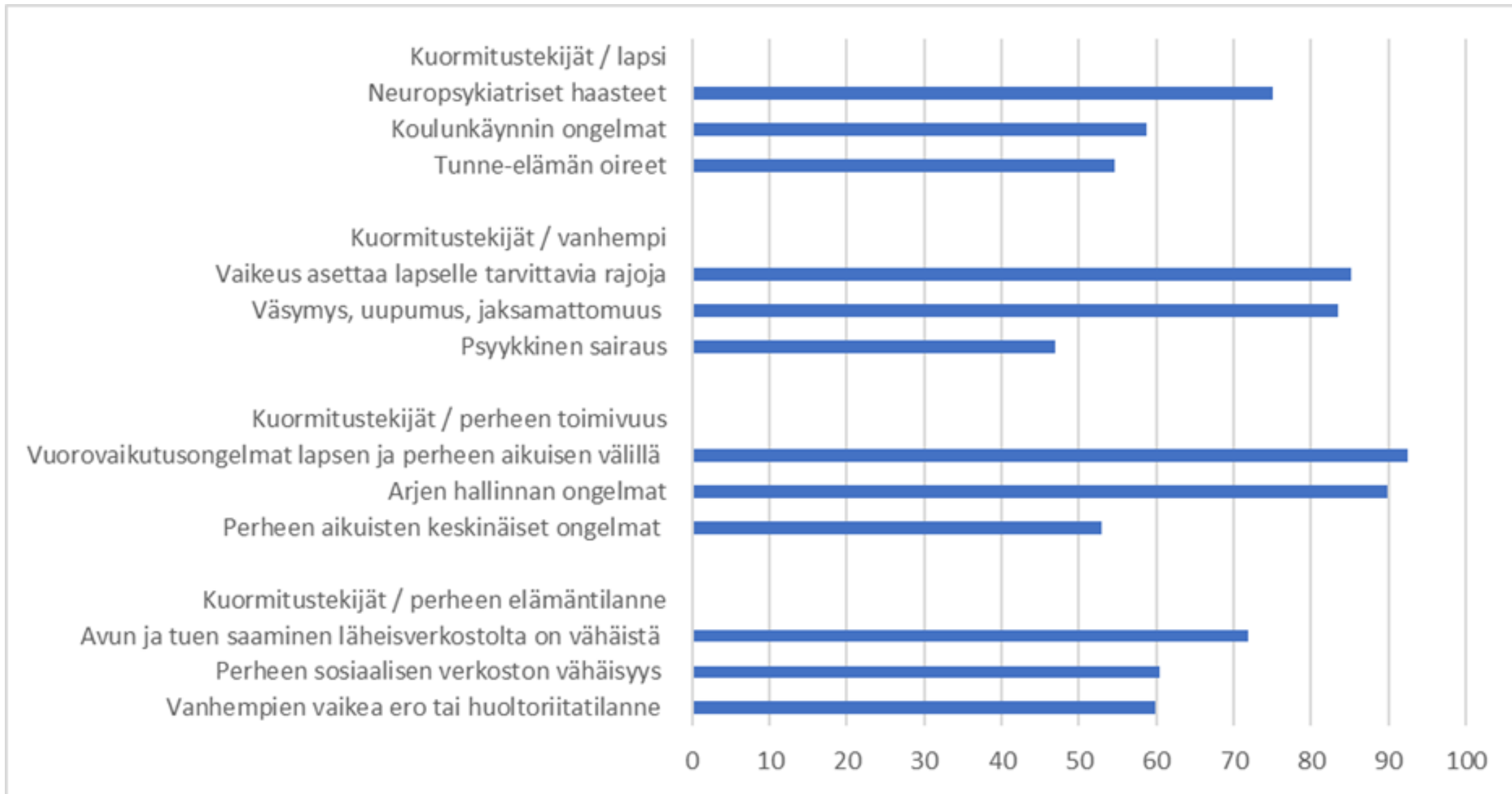
**Perhetyötä ilmentävät
kuormitustekijät ja sekä sille
asetetut tavoitteet
sosiaalihuoltolain (SHL) ja
lastensuojelulain (LSL)
mukaisissa perhetyön
palveluissa**

(Artikkeli prosessissa, älä jaa)

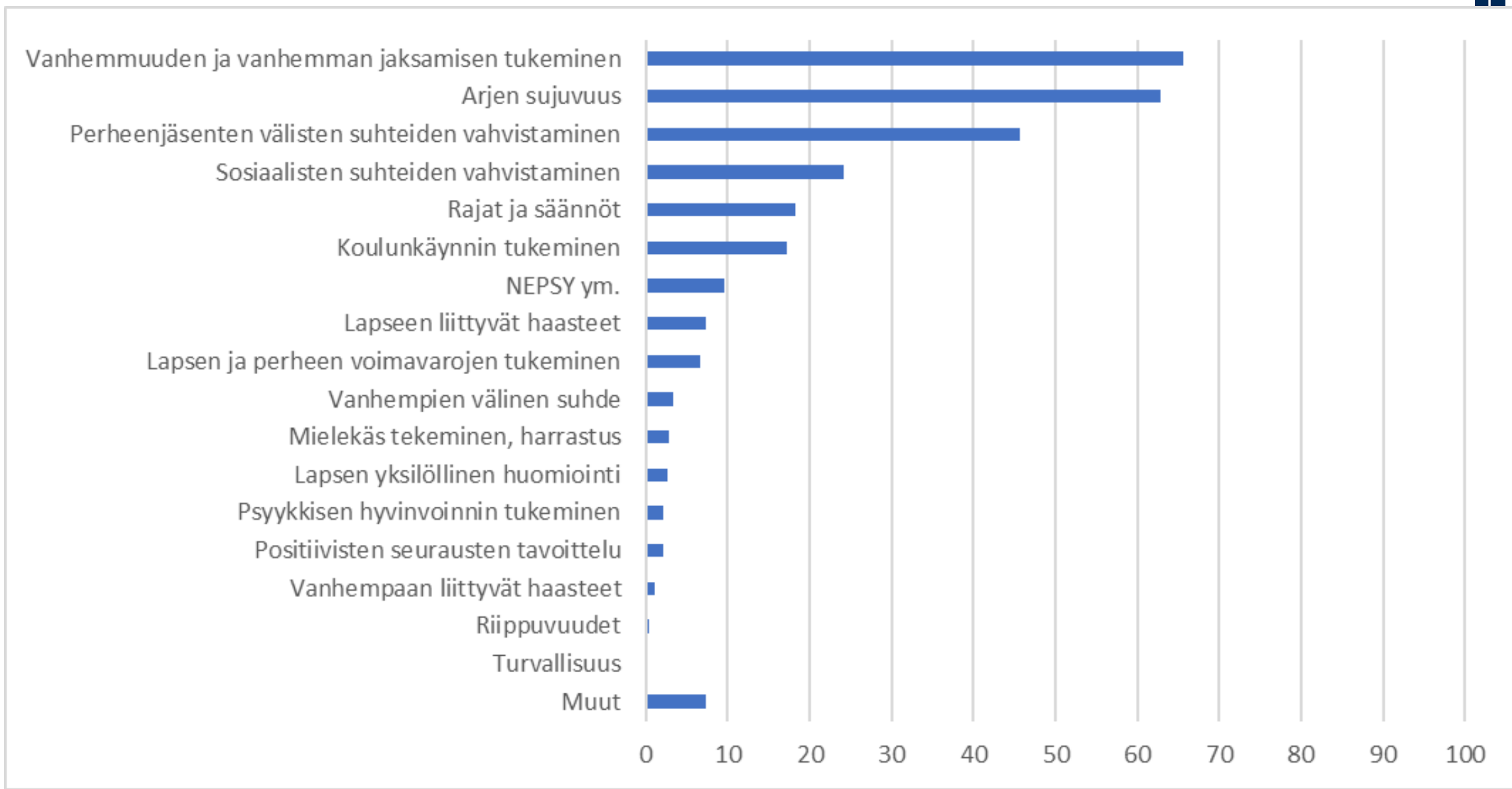

Millaisia kuormitustekijöitä perheillä on, millaisia tavoitteita perhetyölle asetetaan, ja ovatko ne tarkoituksenmukaisessa suhteessa keskenään?

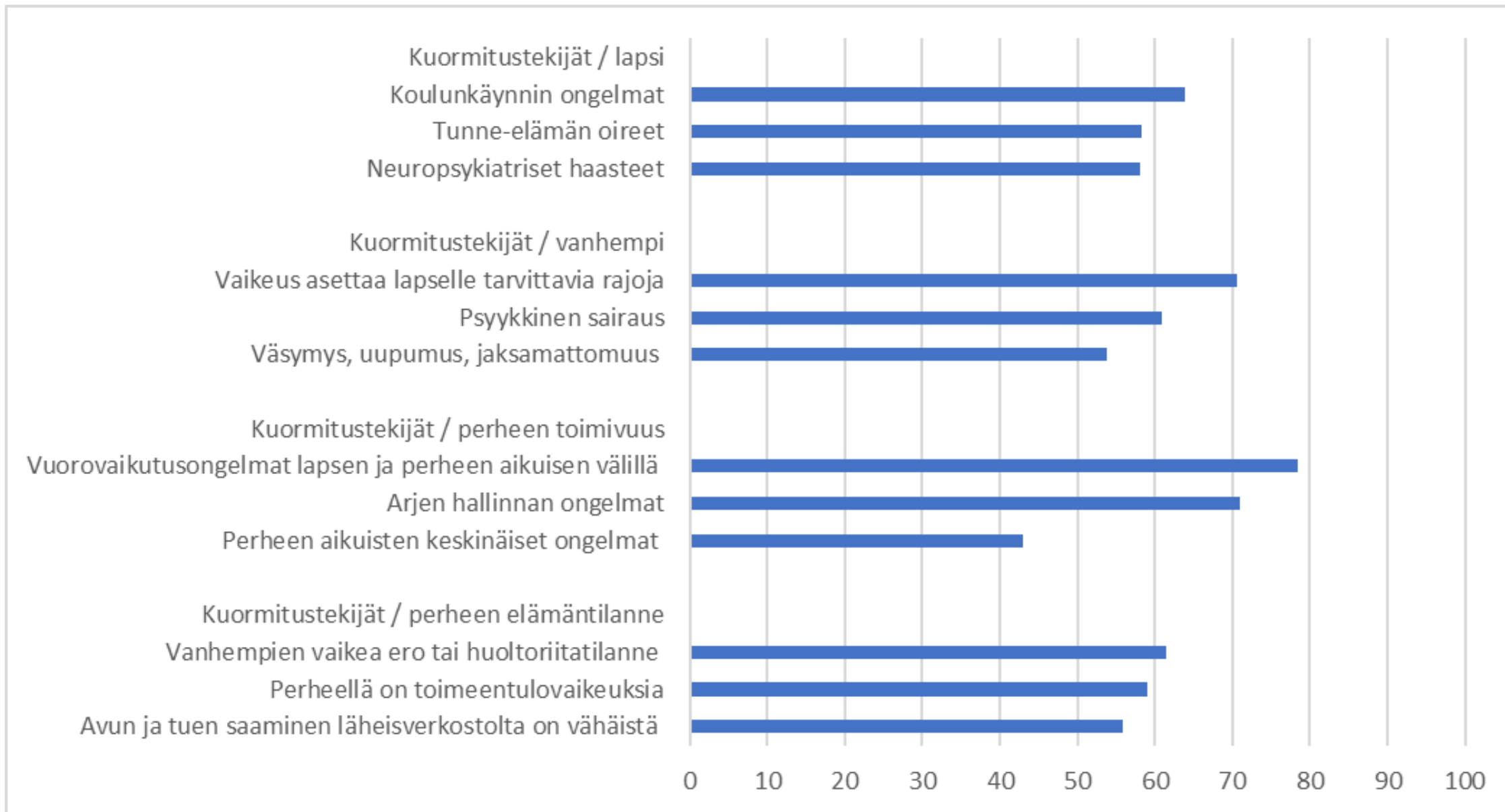
- Vastauksia tarkastellaan perhetyön konkreettisten sisältöjen ja interventiologiikan näkökulmasta, mikä vahvistaa ymmärrystä siitä, miten perhetyössä pyritään saamaan aikaan vaikutuksia.
- *Kuormittavia tekijöitä* selvitettiin kysymällä: ”*Millaisia kuormittavia tekijöitä lapsella tai lapsen perheessä on silloin, kun perhe tulee perhetyön asiakkaaksi?*”
 - Tekijöitä kysyttiin erikseen lapseen (13 tekijää), vanhempaan (10 tekijää), perheen toimivuuteen (10 tekijää sekä perheen elämäntilanteeseen (12 tekijää)
 - Vastaaja valitsi kolme yleisintä tekijää kustakin kategoriasta eli yhteensä korkeintaan 12 tekijää.
- Perhetyön *tavoitteita* tarkasteltiin avoimen kysymyksen avulla.
 - Ammattilaisia pyydettiin nimeämään kolme yleisintä tavoitetta, joihin perhetyöllä pyritään vastaamaan.

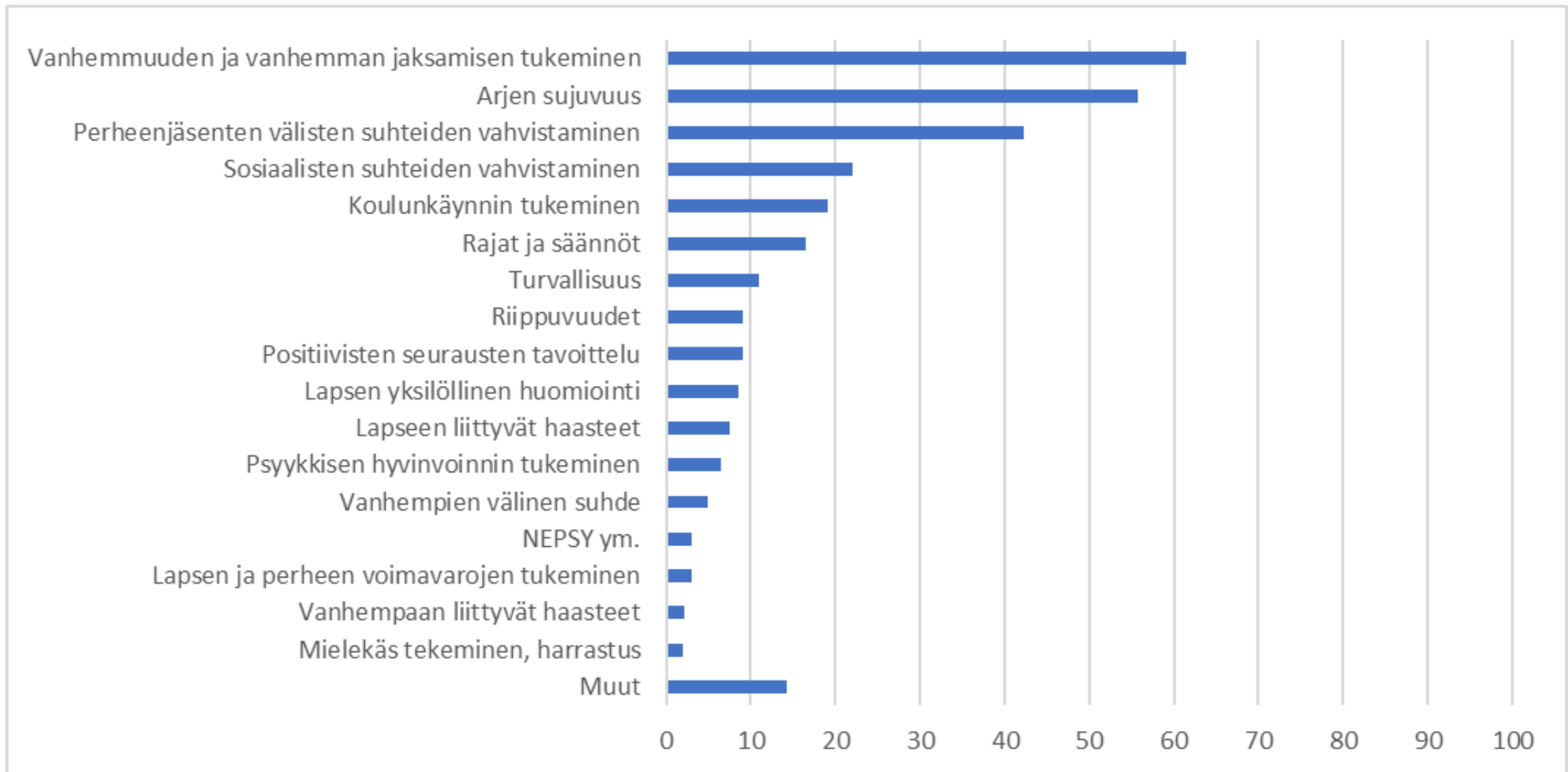
Yleisimmät kuormitustekijät sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä

Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön tavoitteet

Yleisimmät kuormitustekijät lastensuojelulain mukaisessa perhetyössä

Lastensuojelulain mukaisen perhetyön tavoitteet

Yhteenvetona voi todeta

- Lasten neuropsykiatriset haasteet ja koulunkäynnin ongelmat sekä perheenjäsenten väliset vuorovaikutusongelmat ja arjen hallinnan haasteet ovat molemmilla palveluportilla yleisiä.
- Vanhempiin liittyvistä kuormitustekijöistä molemmilla portilla korostuvat rajojen asettamisen vaikeudet, väsymys ja psyykinen oireilu.
- Perheen elämäntilanteeseen liittyvät tekijät, kuten vanhempien vaikea ero tai huoltoriita, toimeentulovaikeudet ja vanhemman psyykinen sairaus, korostuvat lastensuojelulain mukaisessa perhetyössä,
- Sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä painottuvat jossain määrin lievemmät arjen hallintaan, jaksamiseen ja vanhemmuuteen liittyvät haasteet.

jatkuu

- Kuormitustekijöiden erilaisesta vakavuudesta huolimatta perhetyölle asetetut tavoitteet ovat molemmilla palveluportailla hyvin samankaltaisia.
- Sekä SHL:n että LSL:n mukaisessa perhetyössä tavoitteet kohdistuvat ensisijaisesti vanhemmuuden ja vanhemman jaksamisen tukemiseen sekä arjen sujuvuuden vahvistamiseen: vanhemmuuden ja vanhemman jaksamisen tukeminen on selvästi yleisin perhetyölle asetettu tavoite molemmilla palveluportailla.
- Tavoitteina korostuvat perheenjäsenten välisten suhteiden ja laajemmin sosiaalisten suhteiden vahvistaminen.
- Yhdistelmä: *neuropsykiatriset haasteet ja koulunkäynnin ongelmat + rajojen asettamisen vaikeudet, vanhemman väsymys ja psyykinen oireilu* → perhetyössä tulisi samanaikaisesti vastata sekä lapsen että vanhemman monimuotoisiin ja usein kasautuviin tuen tarpeisiin.

"Kuinka tyypillistä on, että työskentelysi perhetyön asiakasperheen kanssa sisältää seuraavia asioita?"

Pohdituttaa

- Lastensuojelulain mukaisen perhetyön osalta toimeentulovaikeudet ovat yksi yleisimmistä kuormitustekijöistä, mutta niitä ei mainita perhetyön tavoitteissa.
- Avun ja tuen saaminen läheisverkostolta on tyypillinen kuormitustekijä – miten perhetyöllä vastataan siihen?
 - Perheiden lähiverkostojen kokonaisvaltainen tukeminen ja vahvistaminen nimetään harvemmin tavoitteeksi + läheisverkoston kanssa työskentely on vähäistä
- Vuorovaikutusongelmat perheessä → tavoite: perheenjäsenten suhteiden vahvistaminen
 - Liian väljä tavoite erityisesti vakavissa ristiriitatilanteissa.
- Missä määrin perhetyön painottuminen keskustelulliseen ja ohjaukselliseen tukeen on riittävää tilanteissa, joissa perheiden arkea kuormittavat konkreettiset ja kasautuvat haasteet?
- Perhetyö hyötyisi ohjelmateoriasta, jossa määritellään tarkemmin perhetyön ydin, tavoitteet ja rajat suhteessa muihin lapsiperhepalveluihin.
- SHL:n ja LSL:n mukaisen perhetyön välinen porrasteisuus näyttäytyy käytännössä jäsentymättömänä: kuormitustekijät ja tavoitteet ovat osin päällekkäisiä, vaikka perheiden tilanteiden vakavuus on erilaista.
- Hyvin samankaltaisiin kuormitustekijöihin pyritään tällä hetkellä vastaamaan esimerkiksi tukisuhdetoiminnalla (Kannasoja ym. 2022).

Kysymyksiä Kommentteja

Lapset, nuoret ja vanhemmat perhetyön asiakkaina

Positiivinen perhetyö

Vanhemman ja perhetyöntekijän välinen suhde

- Emotionaalinen keskustelutuki vanhemmalle
- Avoin ja luottamuksellinen suhde työntekijän kanssa silloin, kun työntekijä on ”perheelle sopiva henkilö”
- Sujuva yhteydenpito ja perheen tarpeiden huomioiminen

Arjen apu

- Perhetyöntekijä tuli kotiin, koettiin pääosin luontevaksi ja positiiviseksi asiaksi
- Perhetyöntekijä tarjosi apua arjen asioihin: kodin järjestely, siivous ja sääntöjen laatiminen yhdessä
- Konkreettinen tuki esim. lapsen herättely kouluun

Kasvatustuki ja lasten kanssa toimiminen

- Tuki ja ohjaus uusissa tilanteissa, esim. vauvan uniongelmat
- Vinkit ja uusien toimintatapojen testaus "taikavartti"
- Lapset suhtautuivat myönteisesti perhetyöntekijään

- Kun on ollut oikea kriisin paikka, **meidän perhetyöntekijä on tehnyt kaikkea. Hän on päässyt tulemaan aina paikan päälle ja tuomaan sen avun ja helpotuksen.** Minusta on outoa, että joku vieras ihminen pystyy ottamaan minun perheeni noin ihanasti huomioon ja pitää, että hän tekee ihan sydämellään tätä työtä.
- No, henkilöt, ketä mä tapasin, niin he kyllä ylittivät odotukseni. Meillä oli kyllä hyvin semmoista erittäin lämminhenkistä ja vuorovaikutteista nämä tapaamiset. Tuli sellainen olo, että **he ovat ammattilaisia, he tietävät, miten näitä ongelmia parhaiten saadaan ratkottua.**
- No, ihan kaikesta perhetyöntekijätoiminnasta on jäänyt hyvä mieli, että mulla on positiiviset kokemukset... ja mulla on jäänyt hyvä mieli ja että kun ei oo ollut aiemmin kokemuksia, ja tietyllä tapaa mulla oli aika isoja jännityksiäkin sen suhteen, isoja pelkoja tai, tai semmoista epäilyä siitä, ...Se oli enemmän kuin mitä, en tiedä enemmän, mutta **se oli juuri sitä, mitä ois toivonutkin ja juuri sitä sai.**

Negatiivinen perhetyö

- Perheillä on harvoin vain yksi asia, johon he tarvitsevat tukea – moninaisten tarpeiden vyyhti
- Palvelu ei vastannut odotuksia
 - Markkinoitiin konkreettisenä apuna, mutta työskentely kohdistui vanhemmuuteen
- Palvelun ”rajat”
 - Ei työskennelty etävanhemman kanssa
 - Perhetyöntekijät eivät tehneet kodinhoidollisia tehtäviä
- Perhetyöntekijän toiminta
 - ”syyntäminen”
 - vanhemman aliarvioiminen
- Negatiivinen lopputulos
 - ”Lapsi ei saanut päästötodistusta”

- ...mullahan **se oli sosiaalityöntekijän toimesta markkinoitu semmosena apuna**, niin mä tiiän. Mä olin ihan tosi jotenkin **hämmentynyt sit, kun mulle selviskin, että mulla on kasa papereita hyvästä vanhemmuudesta ja vanhemmuuden tavoitteista täytettäväksi**. Se oli mulle sanottu täysin, sanotettu toisella tavalla.
- No, esimerkiksi, että tää työntekijä meni tarkistamaan, kun mä sanoin, että se kuuluu se itku alakerrasta, niin hän tarkistaa, onko se parvekkeen oven, ja **ei luota mun sanaan**.
- ...ne oli silleen, et miten sä koet tän vaikuttavuuden, et onko tästä ollut apua teidän perheelle tästä perhetyöstä. Mut mä oon sanonu suoraan, et no ei oo ollu, koska **mä en saanu mitään konkreettista apua teiltä, et mä en ymmärrä, eet sitten tullaan tänne sohvalle istuskelemaan, hohhailaan tässä, ja aika suoraan annoin palautetta**.

Työskentelymenetelmät vanhempien kuvaamana

- Keskustelu/juttelu/”sohvalla istuminen”
- Ehdotusten tekeminen, vinkkien antaminen
- Toimintaohjeet / sääntöjen laatiminen (palkintotaulu, siivouspäivät, tehtävät)
- Toivelista, positiivisen vuorovaikutuksen vahvistaminen perheessä
- Erilaiset kortit ja pelit
- Kuvatukikortit lapsille
- Hakemusten täyttäminen
- Kodin järjestäminen / yhdessä siivoaminen
- Mukana neuvotteluissa (koulu, päiväkotit)
- Sosiaalisen verkoston aktivointi/mukaan ottaminen
- Työparityöskentely: toinen on aktiivinen, toinen on passiivinen tarkkailija

Mitä olisi hyvä huomioida vanhempien kokemusten pohjalta?

- Perhetyön sisällä on jännitteitä
 - Keskustelu – Konkreettinen kodinhoidollinen apu (lasten hoito, kodinhoito, asioiden hoito)
 - Pelkkä keskustelu – Kontrolli
 - Perheen arki - Perhetyöntekijöiden toimeksianto
- Työparin roolituksen sanoittaminen perheelle *”mykkä kyttääjä”*
- Mistä perhetyön rajat tulevat? Mitä perhetyöntekijä saa tai ei saa tehdä? Kuka määrittelee?
- Mistä perhetyössä voidaan joustaa? Mistä pitäisi voida joustaa?
- Miten vanhemman voimaantuminen perhetyössä tapahtuu? Riittääkö pelkkä keskustelutuki?
- Miten voidaan yhdistää konkreettinen tuki ja keskustelu?
- Miten voidaan paremmin huomioida perheiden yksilölliset tarpeet? *‘one size don’t fit all’*.

Lapset ja nuoret perhetyössä

- Osahanke suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä kanssatutkijoiden kanssa
 - Tutkimusaineisto kerätty pääosin Discordissa, Turvasatama-yhteisön alustalla (3 työpajaa, 28 nuoren näkemys), lisäksi järjestettiin yksi livetyöpaja pienimmille lapsille (3 osallistujaa).
 - Discord edustaa uudenlaista haastattelukontekstia, hyödynnetään teknologiaa, ei-paikkasidonnainen, tunteet ja kehonkieli välittyvät tekstimuodossa ja kuvina (emojit & GIF:t) (Anderdall Bakken 2022)
 - Antaa nuorille mahdollisuuden osallistua tutkimukseen heille luonnollisella digitaalisella alustalla, keskustella sensitiivisistä asioista, mahdollisuuden ilmaista itseään ja säilyttää keskustelun kontrolli (Gibson 2022)
 - Tästä metodologinen artikkeli parhaillaan arvioitavana kv. jornaalissa

Lasten ja nuorten relationaalinen toimijuus perhetyössä (arvioitavana, älä jaa)

- Relationaalinen toimijuus
 - Lapset ja nuoret toimivat niiden mahdollisuuksien, toiveiden, tavoitteiden ja kulttuuristen käytäntöjen pohjalta, joita heillä on (Warming, 2006, Esser 2016).
 - Toimijuutta voidaan tarkastella kysymällä mikä on mahdollista, mitä voi tehdä ja mitä ei voi tehdä (Ketokivi & Meskus 2015).

Perheen auttamisen kerrostuma

- Perhetyöntekijä kantaa lasten näkökulmasta mukanaan lupauksen perheen auttamisesta - lapset ymmärtävät itsensä toimijoiksi, joilla on näkemyksiä perheen tilanteesta
- Perhetyö ymmärretään perheiden luo tuotavaksi ja arkeen kohdistuvaksi avuksi, jonka tehtävänä on tasapainottaa ja parantaa perheiden arkea.
- Lasten ja nuorten on vaikea hahmottaa, kuka perhetyöntekijä on, mistä hän tulee ja mikä hänen tehtävänsä on.
- Lapset ja nuoret toivovat, että heidän kanssaan puhuttaisiin asioista, joiden takia perhe tarvitsee apua.
- Nuoret liittävätkin perhetyön tukimuotona osaksi lastensuojelun vallankäyttöä.
 - perhetyöllä voidaan estää esimerkiksi huostaanotto ja perheen hajoaminen.
 - perhetyö saatetaan kokea perheen sisäisiin asioihin puuttumisena ja ongelmien etsimisenä

Tunnetoimijuuden kerrostuma

- Kuvaa perhetyön herättämien tunteiden kiinnittymistä lapsen ja nuoren toimijuuteen.
- Perhetyöntekijöiden saapumiseen perheeseen liittyi jännittämistä ja epätietoisuutta ”miks nää on täällä?”
- Vieraan ihmisen putkahtaminen omaan kotiin tuntui hämmentävältä, äärettömän pahalta, jopa pelottavalta → merkitsi muutosta perheen arkeen, jossa toimijuuden pelisääntöjä haastoi ulkopuolelta tuleva perhetyöntekijä.
- Nuorissa perhetyö herätti uhkan ja huolen tunteita: mitä vastata perhetyöntekijä esittämiin kysymyksiin, jotta eivät vahingoittaisi perhettä.
- Nuoren kokemana perhetyöntekijän tulo perheeseen määritteli perheen oudoksi.
- Myös myönteisiä tunteita!

Lapsen- ja nuorentahtisuuden kerrostuma

- kokoaa yhteen lasten ja nuorten toiveet siitä, miten he haluaisivat tulla kohdatuiksi perheen jäsenenä ja yksilöinä ja miten työntekijä voi vahvistaa heidän toimijuuttaan perhetyössä.
- 1) tutustuminen
- 2) normalisointi
- 3) lapsen ja nuoren olotilan huomioiminen
- 4) lapsen ja nuoren ei:n huomioiminen
- 5) toiminnallisuus
- 6) hidastaminen

Lasten ja nuorten relationaalisuus perhetyössä

- Verhon metafora: lasten, nuorten ja ammattilaisten välillä on “verho”, jonka toisella puolella lapset ja nuoret kokevat asioita, ja jonka toisella puolella aikuiset saattavat tiedostamattaan toimia niin, että lapsi tai nuori jää huomioimatta.
- Seuraus: lapsen tai nuoren avuntarve jää perheen aikuisten avuntarpeen alle eikä lapsi tai nuori tule toimijana näkyväksi.
- Kaikki kerrostumat osoittavat, että lasten ja nuorten toimijuutta perhetyössä ja suhteessa aikuisiin on tarpeen vahvistaa.
- Lapsille ja nuorille tulisi tarjota osallistumisen mahdollisuuksia huomattavasti enemmän kaikissa perhetyön vaiheissa, sillä heidän mielipiteensä ja näkemyksensä jäävät helposti huomioitta sovittaessa asioista aikuisten kesken.
- Lasten ja nuorten toive on tulla arvostetuksi ja nähdyksi aikuisen toimesta (Stafford ym. 2021).

Häpeä nuorten kokemuksissa

- Teema ja tunne, josta emme kysyneet, mutta joka tuli esiin nuorten kokemuksissa.
- Muutama nosto tuloksista, englanninkielinen artikkeli arvioitavana kv. journalissa.

Häpeä suhteissa ja toiminnassa

- Häpeä ja myötähäpeä ammattilaisen toiminnasta
 - *"Mun piti tehdä asioita perhetyöntekijöiden kanssa ja häpesin tilannetta koko ajan. Häpesin myös työntekijöiden puolesta."*
- Epämukavuus tilanteessa, jossa outo ihminen tulee intiimiin tilaan eli kotiin
- Häpeä osana toimintaa, joka pakotettua
 - Pakoilu ja kotoa poissa oleminen ratkaisuna häpeän tunteen välttämiseen

Häpeä yhteisössä ja normaalin perheen ideaali

- Häpeä siitä että perheessä tarvitaan apua, perhe ei ole normaali.
 - *"Jatkuva häpeä ja huoli, että entä jos joku kuulee esim. koulussa tai muualla."; "Nähtiin häpeänä et ulkopuolinen tulisi korjaamaan perheen sisäisiä asioita"*
- Kokemus asioiden leviämisestä pienellä paikkakunnalla
 - *"Äärettömän pahalta sillä asuttiin pienessä kylässä niin meidän perheen asiat levisi hyvin nopeasti."*

Minä, perheeni & perhetyö - työväline

Työvälineen tarina

- Aineiston pohjalta syntyi idea kehittää työväline perhetyöntekijän lapsen tutustumisen tueksi
- Kanssatutkijat tekivät ehdotuksen työvälineestä, joka esiteltiin nuorille Discord-työpajassa ja nuoret liputtivat työvälineen puolesta:
- Työväline toimii työntekijän ja lapsen yhteisenä muistitauluna
- Auttaa ammattilaista selvittämään lapsen/nuoren tarpeet ja toiveet perhetyöhön liittyen sekä kertomaan lapselle/nuorelle perhetyöstä ikätasoisesti.
- Työväline on ladattavissa ja tulostettavissa ilmaiseksi sekä Pesäpuun että JYU:n sivuilta

TÄRKEÄT ASIAT

Minulle tärkeitä ihmisiä on...

Mitä tykkään tehdä perheen kanssa?

Mitä tykkään tehdä kotona?

Mitä tykkään tehdä yksin?

Missä vietän netissä aikaa?

TÄMÄ VAI TUO

KISSA	Y	KOIRA
KESÄ	Y	TALVI
ULKONA	Y	SISÄLLÄ
LAUTAPELI	Y	KORTTIPELI
TOIMIN NOPEASTI	Y	MIETIN ENSIN
PIZZA	Y	HAMPURILAINEN
OMASSA SEURASSA	Y	KAVEREIDEN KANSSA

Hmm...

PSST... voit piirtää tähän

TOIVEET JA ODOTUKSET

Miten voisin auttaa sinua ja perhettäsi?

Mitä toivon perhetyötä?

Mistä meidän olisi hyvä puhua?

Mitä haluaisit minun tietävän sinusta?

MITÄ PERHETYÖ ON?

- PERHETYÖTÄ TEKEVÄT PERHETYÖNTEKIJÄT, JOTKA TUKEVAT PERHEITÄ ISOISSA JA PIENISSÄ PULMATILANTEISSA.
- PERHETYÖN ALKAMISESTA SOVITAAN YHDESSÄ PERHEEN KANSSA.
- YKSI TAI KAKSI PERHETYÖNTEKIJÄÄ TAPAA PERHETTÄ SÄÄNNÖLLISESTI.

Perhetyön tavoitteet

MINÄ

PERHEENI & PERHETYÖ

MITÄ TEHTÄISIIN YHDESSÄ?

POSITIIVINEN PALAUTE TYÖNTEKIJÄLTÄ

-
-
-
-
-
-

PERHETYÖNTEKIJÄ

Tiedätkö miksi perhetyöntekijä on täällä?
Mitä haluaisit tietää perhetyöntekijästä?

Kuinka usein tavataan? _____

Kauanko tapaaminen kestää? _____

Perhetyöntekijän yhteystiedot: _____

VOIMAVARAT

Mikä minua kiinnostaa? _____

Parasta minun perheessä on... _____

Mikä minua jännittää? _____

Mikä minut tekee iloiseksi? _____

Missä tarvitsen apua? _____

Missä en tarvitse apua? _____

MEIDÄN MUISTILISTA

PALAUTEBOKSI

Onko minua kuunneltu?

Mitä tykkäsin tapaamisesta?

Mitä seuraavalla kerralla tapahtuu?

Lapsen- ja nuorentahtisen perhetyön muistilista

1. Vanhemman kanssa keskustellaan lapsen kanssa työskentelystä ja lapsen ajatusten huomioimisen tärkeydestä
2. Lapsen mielipide ja toiveet selvitetään perhetyön kaikissa vaiheissa, ja ne otetaan huomioon työskentelyssä
3. Lapsen tutustutaan ja hänen kanssaan kommunikoidaan suoraan
4. Lapselle kerrotaan mitä perhetyö tarkoittaa ja mitkä sen tavoitteet ovat. Kerrotaan mitä asioita perhetyöntekijä kirjaa ylös ja kuka kirjaukset saa nähdä
5. Perhetyön herättämät tunteet tunnistetaan lapsessa ja niitä työstedetään yhdessä lapsen kanssa

Suosituksset

- PETU-tutkimushankkeen tulosten perusteella on syytä kiinnittää huomiota perhetyön valtakunnalliseen määrittelyyn, tavoitteisiin ja niiden arviointiin, ammatillisen harkintavallan käyttöön ja lasten asemaan perhetyössä.
- Palveluiden porrasteisuus ei aina ole selkeä eikä vastaa perheiden yksilöllisiä tarpeita: varmistettava, että palveluiden porrastus ei estä perheiden yksilöllisten tarpeiden huomioimista.
- Perhetyön ja sen määrittelyn valtakunnallinen yhtenäistäminen vaatii työstämistä → Selkeämpi määrittely tekee palvelusta ymmärrettävämmän sekä asiakkaille että yhteistyökumppaneille + helpottaa palvelun vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointia.
- Perheiden kanssa työskennellessään ammattilaiset käyttävät merkittävää harkintavaltaa, jota he eivät aina miellä vallankäytöksi → Ammatillisen vallankäytön mahdollisuuksien ja rajojen tunnistamiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.
- Perhetyö voidaankin mieltää sekä muutosta tavoittelevaksi että perhetilannetta kannattelevaksi palveluksi.
 - Kannattelu kuvastaa perhetyön luonnetta yleispalveluna, jota voidaan myöntää, vaikka palvelutarvetta ei ole tarkasti määritelty tai kun muut palvelut eivät toimi.
 - Perheet tyypillisesti tarvitsevat useita perhetyön jaksoja. Kyse ei aina ole yksinkertaisesti ratkaistavissa olevista ongelmista, vaan pitkäjänteisistä muutosprosesseista.
 - Perhetyön tavoitteita asetettaessa on syytä arvioida, pyritäänkö selkeään muutokseen perheen arjessa vai perhetilanteen kannatteluun.

Listaus julkaisuista

- **Perheen tukena** - Perhetyö lapsi- ja perhesosiaalityössä (PETU) -tutkimushankkeen johtopäätökset ja suositukset <https://www.jyu.fi/fi/file-download/download/public/57797>
- Työväline <https://www.jyu.fi/fi/file-download/download/public/52843>
- Lapsentahtisen perhetyön muistilista <https://www.jyu.fi/fi/file-download/download/public/57139>
- Malinen, K., Kannasoja, S., Kiili, J., Möller, S., Ylönen, K., Lehto-Lundén, T., Svenlin, A.-R., & Vuolukka, K. (2025). *Perhetyö lapsi- ja perhesosiaalityössä : tutkimusraportti perhetyön ammattilaisten kyselytutkimuksesta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 348. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-794-8>
- Kiili, J., Svenlin, A.-R., Lehto-Lundén, T., Malinen, K., Moilanen, J., & Möller, S. (2025). Perhetyön palvelutarve ja institutionaalinen raja: sosiaalialan ammattilaisten näkökulmia. In T. Karttunen, U. Salovaara, M. Törölä, S. Piippo, & E. Jutila (Eds.), *Haavoittuvuus, sukupuoli ja perhe sosiaalityön tutkimuksessa : suhteissa olemisen näkökulma* (pp. 242-270). Jyväskylän yliopisto. SoPhi, 161. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-1074-8>
- Kiili, J., Moilanen, J., & Hedman, J. (2024). Kartoittava analyysi lasten, nuorten ja perheiden sosiaalihuollon palveluista 2020-luvulla. In J. Kiili, A.-M. Jaakola, M. Anis, T. Lamponen & E. Stenvall (Eds.), *Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö* (pp. 19-36). Gaudeamus.
- Arvioinnissa
 - Lasten ja nuorten relationaalista toimijuutta koskeva artikkeli
 - Vanhempien ja nuorten häpeä kokemuksia koskeva artikkeli
 - Metodologinen artikkeli aineistonkeruusta Discordissa
 - Harkintavalta perhetyössä
 - Kanssatutkimusprosessia kuvaava metodologinen
 - Kuormitustekijät ja tavoitteet

PETU -hankkeen verkkosivut

- Suositukset
- Verkkosivuille päivittyvät tutkimushankkeen julkaisut sitä mukaan, kun ne ovat julkisia.
- Verkkosivuilta löytyy myös edellä esitelty työväline, sen voi ladata itselle ja tulostaa (A3 kokoisena)
- Verkkosivujen osoite: <https://www.jyu.fi/fi/hankkeet/perheen-tukena-perhetyo-lapsi-ja-perhesosiaalityossa-petu>

Kiitos!

